

Rav Achai Gaon (680 – c.760) (continued)

1. Rabbi Sherira Gaon, Iggeret Rav Sherira Gaon, Tekufat haGaonim 112

ובתריה מלך מר רב נטרוי כהנא בן מר רב אמונה, ומן בגדד היה, ומן תותירא ברא. וביומיה סליק רב אחא משבחה לארץ ישראל דמר רב נטרוי שמעיה הוה, וכד אדבריהו נשיאה עליהו סליק להתם.

And after him reigned Mar Rav Natroi [or Natrunai] Kahana, son of Mar Rav Emunah, from Baghdad, from Totira Bra [“the outer bridge”?]. In his day Rav Acha of Shabcha left to Israel, for Rav Natroi was his student, and when the Nasi elevated him over [Rav Acha], he went there.

2. Netziv, Petach ha’Emek 2:6

ולא נודע מרכז הליכות גאון להר הקודש לעת כזאת אשר מימות אביי ורבא ואילך נתדלדל מאד ישיבת א"י, ולא היה שם ישוב ישראל בכדי להרביץ תורה לתלמידים, והלא יותר טוב היה שילך לאיזה מדינה מיושבת מישראל והיה מגדיל תורה ומאדירה בקרבם! ואי משום מצות ישיבת א"י הלא כדי ללמוד תורה שרי אפי לצאת משם, מכש"כ שאינו מחויב לעלות לא"י!... בשביל מצות ישיבת א"י ודאי לא היה מחויב במקום שהיה מבטל ת"ת דרבים שהיה יכול להיות ע"י גדול כמוהו!

לכן נראה עיקר הטעם באשר עיקר קיומה של תורה שהיה בישיבות בבל הוא מחמת שלא היו בשאר מדינות גדולי תורה שירביצו שם תורה לרבים, והיו משלחים גם בניהם וגם מספיקים לישיבות בבל, ואם היה רבינו מתיישב באיזו מדינה והיה מרביץ תורה שם היה נגרע כח הישיבות בבבל, כאשר היה באמת עפ"י ארבעה מטיבי לכת שנשבו בימי ר' האי גאון ז"ל... אבל ר"א גאון בחסידותו ובטוב מזגו שהוא עמוס בחסד א-ל כל היום כמש"כ בפתח הראשון לא רצה שיגיעו על ידו רעה ובלבול במקום תורה שיצא משם... ע"כ ראה לשבת בא"י וקיים בזה ת"ת דרבים בא"א, דמעולם זאת על ישראל דא"י והר הקודש מקום לתורת אלקי ישראל ואין חכמת התורה כחכמת א"י... היו משלחים אליו שאלות מכל מושבות ישראל, ונר א' הדולק בהר הקודש הוא אור לכל ישראל במושבותם, משא"כ אם היה יושב במדינה פרטית לא היו משלחים אליו יותר מלגאוני בבל שבימיו...

The centre (?) of the Gaon’s travels to the holy mountain at this time is unknown, for from the time of Abbaye and Rava onward the community in Israel had become very weak, and there was not a sufficient community in Israel to spread Torah to students. Would it not have been better to go to a place with a Jewish community, to elevate Torah and make it strong in their midst! And if it was for the mitzvah of settling Israel, isn’t it permitted to leave there in order to learn Torah, and certainly that one would not be obligated to ascend to Israel!... Certainly, for the mitzvah of living in Israel he certainly was not obligated if that would halt public Torah study which could have happened with a giant like him! Therefore, it appears that the essential reason was because the essential support of Torah in the yeshivot in Bavel was because there were not Torah giants in other lands, to spread Torah there to the masses. They would send their sons, and they would send support, to the yeshivot in Bavel. If our master would have settled in another land and spread Torah there, the strength of the yeshivot in Bavel would have been diminished – as actually happened via the four travellers in the days of Rav Hai Gaon z"l... But Rav Achai Gaon, in his piety and his good disposition, filled with Gd’s chesed all day as I wrote in the first Petach, he did not wish that harm and confusion in the place of Torah he had departed should come at his hand... Therefore, he saw fit to live in Israel, and so he supported public Torah in the land of our ancestors, for this was always upon Israel, that the Land of Israel and the holy mountain, the place consecrated for the Torah of the Gd of Israel, and there is no wisdom of Torah like the wisdom of the Land of Israel... People would send him questions from all Jewish communities, and one lamp illuminating on the holy mountain provided light for all Israel in their communities. As opposed to if he had lived in some particular nation, they would not have sent to him more than to the Babylonian Gaonim of his day...

3. Netziv, Petach ha’Emek 1:8

האר"י והרמ"ק אשר עינם צפו למרחוק אמרו דרב אחא בעל השאלות גלגול רב אחאי הקדמון, והוסיפו לראות שהוא ז"ל תקן נשמת אחאב המלך. והנה אף כי דרך אדם להתבייש בהשתמשו בטלית שאינה שלו... ואומר אחאב היה כלול במדת החסד, כמפ' בכתוב... ובא רבינו אשר היה כלול ג"כ במדת החסד, עד אשר נדחה מפני ריש גולה שהיה שונאו וסמך את תלמידו, ויצא והלך לו רבינו לא"י ולא רצה להיות להם למוקש במקומו....

The Ari and Rabbi Moshe Cordovero, whose eyes scouted far away, said that Rav Acha, author of the Sheiltot, was the reincarnation of the earlier Rav Achai, and they added to see that he repaired the soul of King Achav. Even though people are embarrassed to use a tallit that is not theirs... I will say that Achav was filled with the trait of chesed, as is explained in Tanach... And so came our master, who was also filled with the trait of chesed, who had been pushed

aside due to the Exilarch who hated him and ordained his student, and our master left to Israel and did not want to be a stumbling block for him in his place...

#### 4. Rabbi Chaim Yosef Dovid Azulai, Chomat Anach to Shoftim 11:1

ואפשר לומר כי יפתח גבור חיל ועם כל זה השפיל עצמו ולא עשה שום מחלקת ולא בלבול, ונדחה מפני השעה וברח מפני אחריו. ואם היה הולך לאיזה עיר מא"י היה מחוייב לעלות לרגל ולאכול מעשר שני בירושלם, ומדי העלותו חש שמא יבא להתגרות ולחלוק עם זקני העיר ואחריו, לכן ברח לח"ל ששם אינו חייב לעלות לרגל כמ"ש התוס' ריש פסחים, ופטור ממעשרות. ובא וראה כמה זריז ונשכר ובורח מהמחלקת. One could say that Yiftach was a mighty person, and yet he lowered himself and did not engage in strife or confusion, and the moment was lost and he fled from his brothers. Had he gone to a city in Israel, he would have needed to ascend for the pilgrimage and to eat *maaser sheni* in Jerusalem, and he was concerned that in ascending he would come to quarrel and dispute the elders of the city and his brothers. Therefore, he fled outside Israel, where he would not be obligated to ascend for the pilgrimage, as per Tosafot Pesachim (3b), and where he would be exempt from tithing. See how he was energetic and rewarded, and he fled strife.

#### The Sheiltot Itself

#### 5. Netziv, Petach ha'Emek 1:3

נראה שהיו שני קובצים מרבינו המחבר, גדולות וקטנות, והקובץ הגדול כבר לא נמצא בדורות האחרונים.

It appears that there were two compilations from our master, the composer, great and small. And the greater compilation was already not available in later generations.

#### 6. Netziv, Petach ha'Emek 2:6

וזה היה דרכו בתשובותיו להאריך ולהשיב טעם שיהא במ כדי ללמוד ולהבין הסוגיא... והיינו משום שלא היה אז בבבל וראה בזה ללמד תורה מפי כתביו. ואולי משום זה נקרא ספר שו"ת שאילתות גדולות כמש"כ לעיל אות ב' משום שהתשובות היו גדולות, ולא כמנהג גאוני בבל לפניו שלא היה משיבים אלא הפסק או הענין בריש מילין, שלא היה בהם כדי ללמוד.

And this was his way in his responsa, to expand and to explain logic such that [the reader] could learn and understand the discussion... And this is because he was not in Babylon then, and he saw fit to teach Torah via his writings. And perhaps this is why it is called "The Book of Responsa of Great Questions," as noted in 2:2, because the answers were great, unlike the practice of the Gaonim of Bavel before him, who replied only with the ruling or [expressing] the matter in outline, insufficient for people to learn.

#### 7. Rabbi Menachem Meiri, Introduction to Pirkei Avot

וקבלנו קבלה ברורה על רב אחא ז"ל שהיה לו בן ולא היה לבו חפץ להיות (ו) שוקד כלל וחיבר בעבורו ספר השאלות כדי שבכל שבת ושבת כשיקראו הסדר יבאר לו בו הלכות ידועות מן התלמוד.

And we have received a clear tradition about Rav Acha z"l that he had a son, and the son did not want to be diligent at all, and he composed for him the book of Sheiltot so that each Shabbat, when they read the parshah, this would clarify for him the laws known from the Talmud.

#### 8. Netziv, Petach ha'Emek 2:5

וכ"ז היה בעוד רבינו במקומו במדינת בבל במקום הישיבות אבל כשגלה ממקומו כאשר יבואר באות הסמוך וראה במדינות גדולי תורה שאין בכחם להיות גולה למקום תורת הישיבות בבבל כדי שיגיעו לידי מעלת הלמוד שם שאין למעלה הימנה ע"כ ראה טוב בעמלו לבנו להפיץ ספרו זה בתבל לזכות בו שלומי אמוני התלמוד בכל מושבותיהם ולבסוף כשבטל כבוד ישיבות בבבל במות רב האי גאון ז"ל היה ספרו של רבינו נחוצ יותר להבין ממנו שיטת גאוני בבבל אשר רבינו היה אחד מהם והיה זה החבור אור לגדולי ישראל בכלל ומד' היתה...

And all of this was while our master was still in his place in Bavel, in the place of the yeshivot. But when he was exiled from his place as will be explained next, and he saw in those lands Torah greats who lacked the opportunity to be exiled to the place of the Torah of the yeshivot in Bavel in order to reach the level of learning there, of which there was no greater level, therefore he saw fit in his work for his son to spread this book across the land, to help those loyal to the Talmud in all of their communities. And in the end, when the honour of the yeshivot in Bavel was lost with the death of Rav Hai Gaon z"l, our master's book became even more necessary, from which to understand the view of the Gaonim of Bavel, of whom our master was one. This composition was a light for all of the greats of Israel; it was from Hashem...

## 9. Sample: Sheilta 4 (Parshat Noach)

שאלתא: דאסיר להון לדבית ישראל למיגזל ולמיחטף חד חבריה, דחמיר עונשא דגזילה טפי מן כל איסורי, דהכי אשכחן בבני דרא טופנא דלא איתחתם גזר דין עליהון אלא עילוי גזילה דאמר ר' אלעזר "בוא וראה כמה קשה כחו של חמס שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נתחתם גזר דינהון אלא על החמס, שנ' 'כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ'. " ואמ' רבי אבהו "שלשה אין הפרגוד ננעל בפניהם ואלו הן: אונאה וגזל וע"ז..." ואמ' רבי יוחנן "כל הגוזל את חברו שוה פרוטה מעלה עליו הכתו' כאילו נוטל נשמתו ממנו..." ברם צריך: הני מילי דקא גזיל אדעתא למשקליה לנפשיה. היכא דקא בעי למיתן ליה מתנה להווא גזול ולא קא מקביל מיניה ואמר "אישקול מידי מיניה כי היכי דאיחייב ליה תשלומי כפל דלישקליה לממוניה בעיינה ולישקול כפליה", אי נמי קא חזי ליה דלא מיזדהר בממוניה ואמ' "אי גנביה מיני' והדר אהדרי' ניהלי' כי היכי דלא ליפשע בממוניה", מאי? מי אמרינן כמאן דלהנאתיה דנגזל הוא דקא עביד שפיר דמי או דילמא כיון דעד דמהדר ליה אית ליה צערא אסיר?

ת"ש דתניא, "לא תגנוב: לא תגנוב על מנת למקט, לא תגנוב ע"מ לשלם תשלומי ד' וה'". "בן בג בג אומ' לא תגנוב את שלך מאחורי הגנב שלא תיראה גונב." "לא תגנובו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו ולא תשבעו בשמי לשקר" - שאם גנבת סופך לכחש וסופך לשקר וסופך לישבע..."

Question: Jews are prohibited from stealing and grabbing, one from another, for the punishment of theft is greater than from all prohibitions, for so we find in the generation of the flood that their verdict was sealed only for theft, as Rabbi Elazar said, "Come and see how strong is the power of *chamas*, for the generation of the flood violated everything and their verdict was sealed only for *chamas*, as it says, 'For the land is filled with *chamas* due to them, and so I will destroy the land.'" And Rabbi Avahu said: There are three for whom the curtain does not conceal them [from Gd], and these are abuse, theft and idolatry... And Rabbi Yochanan said: Anyone who steals a perutah's worth from another, the text considers it as though he stole his life...

But we need [to ask]: This is if one steals intending to take it for himself. Where one wishes to give the victim a gift, and he refuses to accept it from him, and he said, "I will take something from him so that I will owe him a fine of double, as he will take his property itself and he will take the double payment," or one sees that someone is not careful with his property, and he says, "If I steal from him and then I return it to him, so that he will not be careless with his property," what is the law? Do we say that he is as one who acts to benefit the victim and it is all right, or perhaps since he causes pain until he returns it this is prohibited?

Come and hear, as it is taught, "'Do not steal': Do not steal in order to anger, do not steal in order to pay a fine of fourfold or fivefold." "Ben Bag Bag said: Do not steal your own from behind the thief, lest you appear to be stealing." "'Do not steal, and do not deny, and do not lie against another, and do not swear by My Name falsely' – For if you steal you will come to deny and you will come to lie and you will come to swear..."

## Parshah Questions: Noach

### 10. Rabbi Levi Yitzchak of Berdichev, Kedushat Levi to Parshat Noach

נבוא לבאר, כי יש שני מיני צדיקים שעובדים הבורא, יש צדיק שעובד הבורא, ואין לו חשק רק להיות עובד הבורא, ומאמין שיש לו כח בעליונים להנהיג העולמות כרצונו, כמו שאמרו חכמינו ז"ל (מו"ק טז, ב) 'צדיק מושל (ב) יראת אלקים' (שמואל ב כג, ג), מי מושל בי צדיק, הקב"ה גזור וצדיק מבטל הגזירה (לטובה). ויש צדיק אחד שעובד הבורא ברוך הוא, והוא שפל בעיני עצמו מאוד ומאוד, וחושב בלבו מי אני שאתפלל לבטל הגזירה, לכן אינו מתפלל לבטל... ונה הגם שהיה צדיק גדול ותמים, היה קטן בעיניו מאוד, ולא היה לו אמונה בעצמו שהוא צדיק מושל ויכול לבטל הגזירה. אדרבה היה חשוב בעיניו כשאר הדור, והיה חושב אם אני אהיה ניצול בתיבה ואני אין צדיק יותר משאר הדור המה גם כן ינצלו, לכן לא היה מתפלל על הדור. וזה שפי' רש"י אף נח מקטני אמנה היה, ר"ל נח היה קטן בעיניו באמונה שהוא צדיק תמים שיכול לבטל הגזירה, שלא היה חשוב בעיני עצמו כלום.

We will explain that there are two kinds of *tzaddikim* who serve the Creator. There is the *tzaddik* who serves the Creator and has no desire other than to be a servant of the Creator, believing that he has power in the upper realms to direct the realms according to his will, as Moed Katan 16b says, "'The *tzaddik* rules (with) awe of Hashem. (Shemuel II 23:3)' Who rules Me? The *tzaddik*. Hashem decrees and the *tzaddik* cancels the decree (for the good)." And there is a *tzaddik* who serves the Creator and he is very, very low in his own eyes, and he thinks in his heart, "Who am I to pray to cancel the decree?" Therefore he does not pray to cancel...

Even though Noach was a great and complete *tzaddik*, he was very small in his eyes, and he lacked faith in himself to be a *tzaddik* who rules and can cancel the decree. Just the opposite, he viewed himself as like the rest of the generation, and he thought, "If I will be saved in the ark, and I am not a greater *tzaddik* than the rest of the generation, they will also be saved." Therefore he did not pray for the generation. And this is Rashi explained, "Noach was also among the small in faith," meaning Noach was small in his eyes in terms of believing that he was a complete *tzaddik* to cancel the decree. He did not think of himself as anything.